

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 สรุปผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. ขั้นตอนและวิธีการวิจัย
3. ขอบเขตของการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผล
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ขั้นตอนและวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัย ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) มีขั้นตอนและวิธีการวิจัย ดังนี้

1. ระยะเวลาการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จัดทำร่างรูปแบบ

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR)

ระยะที่ 3 สรุปผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายในการทดลองใช้รูปแบบ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4 คน ครูผู้สอน 28 คน ตัวแทนนักเรียน 20 คน และกรรมการสถานศึกษา 20 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 72 คน จากโรงเรียน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ 17 โรงเรียนบ้านนาชุม โรงเรียนบ้านหนองโพธิ์ และโรงเรียนบ้านโนนยานาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r_{xy}) ตั้งแต่ 0.28 ถึง 0.94 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสังเกต และแบบบันทึกกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผล

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การศึกษาปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 2) การวางแผนปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 3) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 4) การร่วมกันปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และ 6) การสรุปและรายงานผลการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2. ผลการประเมินการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา เห็นว่า ได้นำรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ไปใช้โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน พบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่ปฏิบัติมากที่สุด ได้แก่ ด้านการศึกษาปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการร่วมกันปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และด้านการสรุปและรายงานผลการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.38$) เท่ากัน และที่มีค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติต่ำที่สุดของระดับมาก ได้แก่ ด้านการวางแผนปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 11 รายการ ได้แก่ มีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน และมอบหมายงานเพื่อดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการประชุมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.61$) เท่ากัน มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาที่ครอบคลุมตามสาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษาและท้องถิ่น มีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

ทุกฝ่าย ด้วยวิธีการประชุม ชี้แจง หรือแจกเอกสาร มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.57$) เท่ากัน มีการวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัดหรืออุปสรรคเพื่อกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.54$) เท่ากัน มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ผลลัพธ์ และผลผลิตหลัก โดยนำสถานภาพของโรงเรียนเป็นตัวกำหนดด้วย มีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.53$) เท่ากัน มีการวางแผนให้บุคลากรทุกฝ่ายได้ร่วมดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.51$) เท่ากัน ตามลำดับ และผู้บริหารโรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

อภิปรายผล

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่า มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การศึกษาปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 2) การวางแผนปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 3) การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 4) การร่วมกันปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และ 6) การสรุปและรายงานผลการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เนื่องจากได้ผ่านการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการ รูปแบบและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ผ่านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ

ในการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ผ่านการพิจารณา กลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการสนทนากลุ่มย่อยงานวิจัย และใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยให้สถานศึกษามีอิสระและ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ รวมถึงการตัดสินใจการดำเนินงานทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และ ทรัพยากรการจัดตั้งอำนวยความสะดวกและให้อิสระแก่ผู้สอนในการจัดกิจกรรมเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรตลอดจนให้สถานศึกษา สามารถปรับปรุงตนเองรับผิดชอบและจัดการศึกษาได้สอดคล้อง กับสภาพพื้นที่ความต้องการ ของชุมชนและสังคมให้มากที่สุด การเปิด โอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) โดยให้หน่วยงาน ชุมชน ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะทำงานของสถานศึกษา ร่วมกันคิดตัดสินใจสนับสนุนส่งเสริมและติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อประ โยชน์ต่อการจัดการศึกษา โดยรวม การแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) โดยสถานศึกษาและ กรรมการสถานศึกษาร่วมกัน กำหนดเป้าหมาย (Goals) จุดเน้นที่ต้องการพัฒนา (Focus Areas) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 3 - 4) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพันธ์ อารีروب เรื่อง การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของประสิทธิผลในการดำเนินงาน พัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า ระบบกลไกในการดำเนินงานพัฒนาและส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการและเขียน โครงการในการตรวจสอบ สถานศึกษา ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จัดทำคู่มือ ในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประสานงานกับสถานศึกษา เพื่อให้คำแนะนำและความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา (จิรพันธ์ อารีروب. 2551 : บทคัดย่อ) ดังนั้น รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาในครั้งนี้จึงได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษาที่ตรวจสอบและประเมินรูปแบบ

2. ผลการประเมินการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่า การประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครู และกรรมการ สถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้นำรูปแบบที่สร้างขึ้นมาปรับปรุง

ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การนำรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้บริหาร โรงเรียน ครู นักเรียน และกรรมการสถานศึกษา ที่เป็นกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและใช้รูปแบบที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (PAOR) และรูปแบบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินการใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา จึงส่งผลให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ ด้านการวางแผนปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การร่วมกันปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ได้ร่วมกันใช้และหาข้อค้นพบ ประเด็นใดที่น่าสนใจ ประเด็นใดที่ต้องการคำตอบเพิ่มเติมแล้วได้นำไปแก้ไขในการปฏิบัติการวิจัยครั้งต่อไป เช่น ในวงรอบที่ 2 ผู้บริหารโรงเรียนแก้ปัญหาพัฒนาบุคลากร โดยการจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้การวิจัยในชั้นเรียน ส่งผลให้ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้บริหาร โรงเรียน และผู้นำชุมชนมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องจุดมุ่งหมายของการกระจายอำนาจที่มุ่งจะให้อำนาจแก่ชุมชน เพื่อช่วยปรับปรุงการศึกษาให้ดีขึ้น จึงสรุปได้ว่ารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 3 มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทุกขั้นตอน ซึ่งพบว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการปฏิบัติในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นรูปแบบที่ดี มีความเหมาะสม จึงเห็นควรสนับสนุนให้ผู้บริหาร โรงเรียน ครู และกรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนนำไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ในสถานศึกษาอื่น ๆ ซึ่งต้องให้ความสำคัญ และได้รับการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้อย่างต่อเนื่อง

1.2 การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาควรเน้นให้ผู้บริหาร โรงเรียนครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด

1.3 การนำรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โรงเรียน ต้องมีการวางแผนที่ดีมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน และต้องมีการพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.4 การนำรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้ในโรงเรียนควรมีการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบอย่างละเอียดจากแหล่งข้อมูลต่างๆ พร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปวางแผนปฏิบัติทุกเรื่อง และโรงเรียนต้องให้ครู บุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องได้รับความรู้ความเข้าใจ โดยการจัดประชุม อบรมสัมมนา หรือจัดทำเอกสารเผยแพร่ และควรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจึงจะส่งผลให้ครูมีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปทดลองใช้ในโรงเรียนอื่นทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอื่นๆ ที่มีขนาดแตกต่างกัน อาจทำการศึกษาเปรียบเทียบว่า ได้ผลเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

2.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดของรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและให้เกิดความยั่งยืน